

Tækifærið – vormisseri 2022

Starfið og árangurinn hjá fyrstu þátttakendum

Samantekt

Fyrsta starfsþjálfun Tækifærisins var í boði frá 1. mars sl. og hefur staðið þar til um miðjan júní. Alþjóðadeild Vinnumálastofnunar vísaði 17 karlmönnum yngri en 30 ára á Tækifærið sem áttu það sameiginlegt að hafa verið lengi á atvinnuleysisrá og vera af erlendum uppruna. Í febrúar komu 10 einstaklingar í þarfagreiningu og áhugahvetjandi viðtal og hófu sjö þeirra þátttöku. Tveir höfnuðu þátttöku og einn þurfti ekki á starfsþjálfun að halda. Ekki náðist í fimm einstaklinga þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir og mismunandi leiðir og tveir einstaklingar voru komnir með vinnu.

Fyrstu þrjár vikurnar var námskeið haldið í Reykjavík þar sem áhersla var lögð á hópefli og fræðslu um íslenskt samfélag, sögu þess, menningu og pólitík. Áhersla var á þætti sem skapa tækifæri á íslenskum vinnumarkaði og í íslensku samfélagi og hvað leiðir til fátæktar. Í fjórar vikur dvaldi hópurinn á Bifröst þar sem verkleg starfsþjálfun fór fram; endurbætur á húsnæði Hreðavatnsskála, þjónusta og eldhússtörf á sveitahótelinu Hraunsnefi og á Bifröst þar sem húsnæði var undirbúið fyrir komu úkraínsks flóttafólks. Eftir páskafrí var unnið í hópi í Reykjavík í nokkra daga en frá 25. apríl hafa þátttakendur fengið einstaklingsbundna aðstoð í atvinnuleit og aðra eftirfylgd. Tækifærið fór fram á ensku.

Þegar þessi skýrsla er skrifuð undir lok júnímánaðar 2022 eru fjórir af fimm þeirra sem útskrifuðust komnir í vinnu. Sá sem ekki er í vinnu bíður aðgerðar sem væntanlega fer fram í haust og mun að öllum líkindum gera hann vinnufæran. Eftirfylgd hefur einnig verið með þeim tveim sem hættu á tímabilinu. Annar þeirra er í vinnu og gengur vel en hinn er óstöðugur og hefur fengið aðstoð við að leita sér aðstoðar á Geðsviði LSH. Einnig hefur hann fengið vinnutilboð en ekki náð að sinna því.

Við sem stöndum að Tækifærinu erum staðráðin í að bjóða upp á áframhaldandi starfsþjálfun og þróa Tækifærið út frá reynslu vorsins og niðurstöðum af mati þátttakenda. Þátttakendur vorsins voru sérstaklega ánægðir með Tækifærið, en í heild gáfu þeir því einkunnina 4.8 í heild af 5 mögulegum eins og sjá má í matsskýrslu á vef Tækifærisins – www.tækifærið.is Hins vegar hefðu þeir viljað hafa námskeiðið í Reykjavík lengra og starfsþjálfuna í Borgarfirði lengri. Þá komu fram í matinu margvíslegar góðar ábendingar um hvað megi betur fara. Einnig tóku starfsmenn saman punkta um reynslu sína til að betrubæta Tækifærið.

Að loknu þessa fyrsta námskeiði situr eftir hversu breið gjáin er milli þátttakenda Tækifærisins og íslendinga og þar með íslensk samfélags þrátt fyrir að þeir hafi búið hér frá þremur upp í níu ár. Sjö þátttakendur virðust lítið vita um hvað væri í gangi á Íslandi og höfðu lítil sem engin samskipti við aðra íslendinga. Þá var það almenn reynsla þeirra að þeir hafi ekki verið séðir af íslendingum. Þeim finnst lítið á sig sem vinnuafl en ekki einstaklinga sem vilja deila reynslu sinni, lífi og tilfinningum með öðrum.

Hér á eftir er farið nánar í ýmsa þætti í starfsemi Tækifærisins s.s. innihald námskeiðisins, hvaða starfsfólk var til staðar og auk þess sem fjármögnun er rædd. Áætlun fyrir nk. haust er lögð fram en tryggð hefur verið full fjármögnun fyrir námskeið og starfsþjálfun haustsins.

Starfsfólk og samstarfsaðilar

- **Björk Vilhelmsdóttir** félagsráðgjafi og framkvæmdarstýra sá um alla skipulagningu og ut anumhald. Tók viðtöl við þátttakendur áður en til þátttöku kom og öll einstaklingsviðtöl á meðan á þátttöku stóð og eftirfylgd.
- **Jón Eypór Helgason** rafvirki sá um verklega starfsþjálfun og var einstaklega góð fyrirmynd fyrir strákanna á margvíslegan hátt. Hann sá um tvær vinnustofur um karlmennsku og tengdi hópinn við SÁÁ. Jón Eypór reyndist einstaklega góður þegar upp komu erfiðleikar vegna neyslu vímuefna og strákarnir nutu leiðsagnar hans í karlaklefanum í sundi sem reyndist nauðsynleg samfélagsfræðsla.

• **Elisabeth Nienhuis** (Lisa) er hollenskur leikari og meistaranemi í sálfræði. Hún var ráðin til að sinna líkamlegri uppbyggingu í líkamsrækt og gönguferðum en var ómetanlegur stuðningur við strákana sem leituðu talsvert til hennar. Þá tók hún okkur öll í leikræna tjáningu og listasmiðjur.

Brynja Brynjarsdóttir og **Jóhann Harðarsson** eigendur og rekstraraðilar á Hraunsnefi og í Hreðavatnsskála sáu um verklega leiðsögn í starfsþjálfun. Þeirra framlag var ekki síður hversu góðar fyrirmyndir þau eru í rekstri og nýtni. Þau hafa byggt upp sinn rekstur smátt og smátt og þátttakendur sjá að hægt er að reka fyrirtæki án skrifstofu, fíns vinnufatnaðar eða dýrra farartækja. Þessi þáttur er sérstaklega dýrmætur. Þá var hádegismatur a la Brynja alla vinnudaga sem var frábær.

Guðjón Jónsson umsjónarmaður fasteigna við Háskólann á Bifröst og **Rolando Díaz** starfsmaður framkvæmda og viðhalds veittu þátttakendum Tækifærisins leiðsögn þegar þeir unnu með þeim. Unnu þeir að því að færa húsgögn og aðra húsmuni úr geymslum í íbúðir, þrifa hluti og dytta að ýmsu. Strákarnir nutu sín sérstaklega í þessu samfélagslega mikilvæga verkefni og sagði einn þeirra 27 ára „Ég hef aldrei verið í svona merkilegu starfi.“

Í matskönnun meðal þátttakenda um Tækifærið var spurt hversu styðjandi starfsfólk Tækifærisins var? Ekki var skilgreint nánar um hverja var spurt. Niðurstaðan var sú að þátttakendur gáfu starfsfólki Tækifærisins einkunnina 4,6 af fimm mögulegum. Með öðrum orðum þá eru þátttakendur mjög ánægðir með starfsfólkið og telja það hafa verið mjög og jafnvel óvenjulega styðjandi. Athygli vekur að enginn þátttakenda gefur starfsfólkinu hlutlausa eða neikvæða einkunn fyrir það hversu styðjandi það var.

Þátttaka í Tækifærinu var þátttakendum að kostnaðarlausu. **Þróunarsjóður atvinnu og menntunar** sem er aðalstyrktaraðili Tækifærisins gerði það að kröfu og er þakkað fyrir það, enda fullþörf á því. Þróunarsjóðurinn veitti tæplega 24 milljón kr. styrk fyrir tvö námskeið á árinu 2022. Styrkurinn er háður tímalengd námskeiðsins og verður ekki allur greiddur út þar sem námskeiðið var styttra en áætlun gerði ráð fyrir. Tækifærið hefur nú þegar fengið greitt 11.940.000 kr. úr sjóðnum sem stendur straum af launum, húsnæði og fæði.

Fastland bókhalds og rekstrarráðgjöf sér alfarið um fjármál Tækifærisins. Mikilvægt er að fullt traust sé um meðferð fjármuna þegar leitað er eftir styrkjum til starfseminnar.

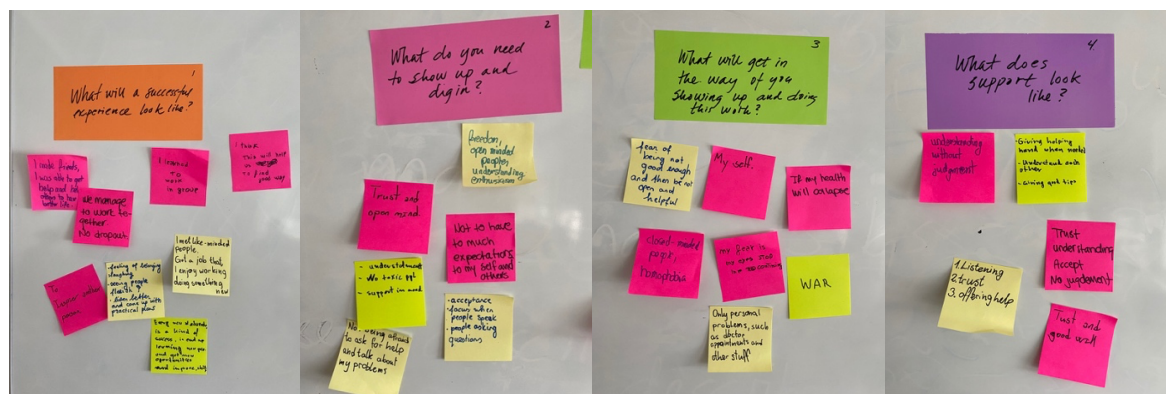
Nú þegar þetta er ritað hefur ekki verið gert formlegt uppgjör á fyrri hluta ársins 2022, enda tímabilið ekki liðið. Aðalútgjöldin eru laun og launatengdur kostnaður en þess ber að geta að laun eru afar hófleg hjá starfsfólki. Þar á eftir er kostnaður við húsaleigu á Bifröst, matarkostnaður fyrir mjög svanga unga karlmenn ;-) er talsverður og samgöngukostnaður. Tækifærið leigði ódýrasta bílaleigubílinn og notaði að öðru leyti bíl framkvæmdastýrnnar gegn því að greiða eldsneyti og þrif. Í haust verða leigðir 2 bílaleigubílar til starfseminnar.

Styrktaraðilar munu fá allar bókhaldsupplýsingar þegar þær liggja fyrir, sé þess óskað.

Námsflokkar Reykjavíkur veittu Tækifærinu aðstöðu á Suðurlandsbraut 32 sem var ómetanlegt. Þátttakendur þössuðu vel inn í umhverfið þar sem markhópur Námsflokka og Tækifærisins er svipaður.

Unnið var alla virka daga í 2 – 3 tíma, eftir hádegi. Björk sá að mestu um fræðsluna en einnig annað starfsfólk og auk utanaðkomandi fræðsluaðila. Nokkra daga var farið í heimsóknir.

Ragnhildur Vigfúsdóttir stóð fyrir markþjálfun í fyrstu viku námskeiðsins þar sem einstaklingar og hópurinn í heild sinni settu sér markmið.

Þorsteinn V. Einarsson kennari og kynjafræðingur kom og ræddi jákvæða kalrmennsku. **Samtökin 78** voru heimsótt sem þótti mikilvægt þar sem einn þátttakanda var samkynhniegður og nokkrir aðrir þekktu lítið til þess. Þá var **SÁÁ** heimsótt í lok námskeiðisins. Eftir heimsóknina var ákveðið að hún yrði að vera í byrjun í næsta námskeiði enda allir þátttakendur með eigin reynslu af neyslu vímuefna eða aðstandendur fíkla. Þá var **Borgarbókasafnið** í Grófinni heimsótt en þar er margvísleg aðstaða og tæki fyrir fólk, auk lesefnis á fjölda tungumála.

Eins og áður sagði voru umfjöllunarefni fræðslunnar í Reykjavík að mestu um íslenskt samfélag og vinnumarkað. Ákveðið var að mæta þörfum hópsins frekar en að bjóða upp á fyrirfram ákveðið námsefni. Til að mynda kom í ljós að einungis 1 af 7 þátttakendum vissi hver Bubbi var, þó svo þeir hafi búið á Íslandi frá þremur upp í níu ár. Þetta varð til þess að talsvert var frætt um dægurmenningu og tónlist.

Vinnumarkaðsfræðsla fólst í fræðslu um atvinnuviðtöl, ferilskrár, launuppbyggingu og hvaða máli skiptir að vinna í starfi sem er viðurkennt á vinnumarkaði. Nokkrir þátttakendur höfðu reynslu um svartri atvinnustarfsemi. Þátttakendur sýndu sérstakan áhuga þegar rætt var um fátækt í íslensku samfélagi og hversu auðvelt er að festast í fátækt í velferðarsamfélaginu hér á landi.

Þátttakendur gáfu undirbúningsnámskeiðinu í Reykjavík 4,6 í meðaleinkunn af 5,0 mögulegum eins og tafla 1 sýnir í meðfylgjandi matsskýrslu. Enginn gaf námskeiðinu undir 4 í einkunn. sem segir að allir þátttendur töldu námskeiðið hafa verið gott eða mjög gott.

Meðaltal svaranna við spurningunni um hvort lengd undirbúningsnámskeiðsins hafi verið hæfileg er 2,4. Með öðrum orðum þá telja þátttakendur að jafnaði að námskeiðið hafi verið helst til of stutt. Enginn þátttakanda taldi námskeiðið hafa verið of langt. Þátttakendum voru spurðir í opinni spurningu hvað þeim hefði líkað og hvað þeim hefði mislíkað við undirbúningsnámskeiðið. Það er í samræmi við tölulega matið á undirbúningsnámskeiðinu að enginn þátttakanda lætur neikvæðar athugasemdir falla um námskeiðið. Nokkir hrósa því og segja að þeim hafi „líkað vel“ á námskeiðinu og að það hafi verið „fullkomið“. Engu að síður eru nokkar ábendingar um hvað mætti gera betur. Einn kallar eftir meira skapandi námskeiðum, annar eftir að þátttakendur séu þjálfaðir í að takast á við félagskvíða, sá þriðji eftir að námskeiðið hefði verið lengra.

Borgarfjörður 21. mars – 13. apríl

Tilgangurinn með því að fara að heiman var að fá fjarlægð á aðstæður sínar og vonandi sjá leiðir til breytinga. Hópurinn bjó allur í stúdentaíbúðum, þar sem hver og einn hafði sér svefnherbergi, klósett og sturtu. Matmálstímar voru allir sameiginlegir og fóru fram í húsnaði þar sem Björk, Jón Eypór og Lisa bjuggu þar sem eldhúsið þar var stærst. Hópurinn skipti með sér eldamennsku og tiltekt og tók sú verkaskipting stundum verulega á. Mikilvægt reyndist að hafa matmálstíma sameiginlega.

Þátttakendur voru beðnir um að segja með eigin orðum hvað þeim líkaði og/eða mislíkaði við dvölin á Bifröst. Svörin eru almennt jákvæð og talað um að dvölin hafi verið „fullkomin“, „mjög ánægjuleg“ og að það væri „ekki undan neinu að kvarta“. Einn talar um hvað umhverfið hafi verið fallett, annar um að hann hafi ekki áður haft tækifæri á að komast í

sund og sá þriðji að það hafi verið endurnærandi að komast frá Reykjavík. Nokkrar ábendingar um hvað betur mætti fara komu fram.

Hreðavatnsskáli

Verkleg starfsþjálfun fór að mestu fram í Hreðavatnsskála. Húsnæðið þar hefur verið í niðurníðslu í mörg ár og því ótal verkefni í niðurrifi og uppbyggingu sem upplagt reyndist að læra af. Jón Eypór reyndist þolinmóður leiðbeinandi en Jói og Brynja tóku líka virkan þátt í leiðsögninni alla daga. Helstu verkefni voru niðurrif á gömlum innréttindum, gólf voru þússuð og máluð, nýjir veggir settir upp og rafmagn lagt.

Hraunsnef

Brynja bauð tveimur þátttakendum starfsþjálfun á veitingastaðnum Hraunsnefi. Annar þeirra var í nokkra daga í eldhúsi staðarins og fékk afar jákvæða umsögn og hvatningu til að sinna slíkum störfum. Annar tók að mestu þátt í þjónustustörfum og fékk að lokum atvinnutilboð. Hann vildi vinna í Reykjavík og starfar nú í einu nýja hótelinu í miðbæ Reykjavíkur.

Undirbúningur fyrir komu flóttafólks frá Úkraínu

Allir þátttakendur auk starfsmanna komu að margvíslegum verkefnum á Bifröst til að undirbúa komu flóttafólksins frá Úkraínu. Strákarnir voru í því að færa til húsmuni í íbúðir sem þurfti að standsetja á meðan Björk og Lisa undirbjuggu sameiginleg rými og móttökuna sjálfa.

Meðaleinkunn starfsþjálfunarinnar er heldur lægri en meðaleinkunn undirbúningsnámskeiðsins í Reykjavík, eða 4,4 á móti 4,6.

Þátttakendur voru beðnir að svara með eigin orðum hvað þeim líkaði og/eða líkaði ekki við starfsþjálfunina. Svörin eru samhljóða tölulega matinu um að í heildina hafi starfsþjálfunin verið góð og að flestir þátttakendur „hafi notið hennar“. Einn sagði að hún hafi verið „fullkomin“. Í svörunum kemur hins vegar fram að hluti þátttakenda hefði kosið að fá annars konar starfsþjálfun. Einn hefði t.d. kosið að fá þjálfun í að vinna með fólk eins og félagsráðgjafar gera og annar talaði um að hann hefði viljað gera meira en bara „prufa“ hlutina, að þjálfunin sem hann fékk hafi ekki verið nógu „alvöru“.

Þetta eru þær ábendingar sem starfsmenn munu taka með sér inn í haustið.

Tómstundir og útivist

Frábær aðstaða er á Bifröst til alkyns tómstunda og útivistar. Þátttakendur nýttu sér líkamsræktaraðstöðuna undir leiðsögn Lisu og bauð hún upp á daglegar gönguferðir. Þá fékk hópurinn aðgengi að námsmannaaðstöðu þar sem boðið er upp á billjard, fótboltaspil, pílukast o.fl. Hópurinn fór á söngleikinn Með allt á hreinu hjá Leikfélagi Borgarfjarðar í Lyngbrekku og var mikið rætt um þá upplifun.

Í matsrannsókn voru þátttakendur spurðir hvort líkamsræktin/útivistin á Bifröst hafi verið hæfilega skipulögð. Svör þeirra dreifðust yfir allan skalann, að skipulag þessa hluta starfsins hefði átt að vera mikið minna upp í að það hefði átt að vera mikið meira.

Í Reykjavík var farið í ýmsa útileiki í Laugardal og einnig í Skautahöllina. Þá var farið nokkrum sinnum í sund og í lok dvalarinnar á Bifröst var farið í Kraumu.

Eftir útskrift í lok apríl var farin dagsferð austur fyrir fjall. Farið var í reiðtúr við Eyrarbakka, Sólheimar í Grímsnesi heimsóttir og baðað sig í Gömlu lauginni á Flúðum.

Það má því segja að gert hafi verið vel við þátttakendur og kunnu þeir svo sannarlega að meta það. Hins var var oft erfitt að fá alla til að mæta og því stundum minnst á villiketti sem erfitt er að smala.

Þátttakendur útskrifuðust með meðmælabréf sem þeir hafa nýtt sér í atvinnuleit. Lögð er áhersla á styrkleika þeirra og sagt skýrst frá mætingu í starfsþjálfun og við hvað hafi verið unnið. Undir meðmælabréf skrifuðu Björk, Brynja og Jón Eypór.

Lokaorð

Það er full þörf á að halda áfram þróun Tækifærisins. Að mati framkvæmdastýru þarf að reyna á stærri hóp þannig að hagkvæmni verði meiri, þó án þess að skerða möguleika á ítarlegum stuðningi við hvern og einn. Fram kemur í matsrannsókn að þátttakendur töldu hópinn helst til of lítinn. Einnig að það mætti koma skýrar fram í upphafi út á hvað úrræðið gengi. Þannig þyrfti að koma skýrt fram að úrræðið snéri frekar að því að átta sig á hvar hæfileikar þátttakenda lægu en því að þjálfar ákveða færni og meira um hvernig það er að búa á Íslandi en um markvissa starfsþjálfun.

Þátttakendur hafa flestir búið einir og fóru snemma að heiman frá erfiðum aðstæðum. Framkoma við aðra var oft ábótavant sem væntanlega má rekja til skort á uppeldi. Það er mat starfsmanna að betur þurfi að taka á mannasiðum, borðsiðum og framkomu í næsta námskeiði. Þá telja starfsmenn að hópurinn eigi að setji sér umgengisreglur sjálfur, þannig að hver og einn sé meðvitaður um hvaða reglur gilda.

Í upphafi tóku væntanlegir þátttakendur ASEBA mat sem þeir fengu sent frá Félagsráðgjafadeild Háskóla Íslands. Erfitt reyndist að innheimta svörin og voru einungis þrír af fimm sem útskrifuðust sem svöruðu. Ekki hefur verið tekin ákvörðun hvort annað ASEBA mat verði lagt fyrir þessa þrjá til að fá hver persónulegur ávinningur í líðan hefur orðið.

Mikilvægt er að kynna Tækifærið ekki bara sem starfsþjálfun, heldur lífsþjálfun. Í raun fer fram viðhorfsmótun allan starfstímann, þar sem lögð er áhersla á ábyrgð á eigin lífi. Í matsrannsókn benti einn á að að velja hefði mátt þátttakendur í úrræðið af meiri kostgæfni. Ljóst er að vísa þarf mun fleiri í starfsþjálfunina en ætlunin er að sinna, vegna þess hversu erfitt reynist að ná í fólk. Þá þarf að útiloka þá frá þátttöku sem eru með virkan fíknisjúkdóm og eða alvarlegan hegðunarvanda.

En ekki má gleyma því góða þegar rætt er um það sem betur má fara. Hér koma nokkur gullkorn frá þátttakendum í matsrannsókn.

- *Ég var ánægður með allt, við unnum, við lærðum alveg helling, ég þjáðist af kvíða en hann hvarf, það besta sem gerst hefur fyrir mig á Íslandi, fullkomið, ég myndi mæla með úrræðinu við alla.*
- *Tækifærið var meiriháttar tækifæri. Starfsfólkið var meiriháttar. Ég öðlaðist reynslu, fékk hvatningu, meðmæli og gleði, ég þakka öllum sem komu Tækifærinu á stofn.*
- *Ég er mjög þakklátur fyrir þessa reynslu. Hún varpaði ljósi á þá styrkleika sem ég get unnið meira með.*

Sjá að lokum áætlun fyrir haustið 2022

Áætlun fyrir haustið 2022

Björk og Jón Eypör munu áfram verða starfsmenn Tækifærisins haustið 2022 og sami hópur verður til samstarfs. Lisa verður erlendis en við munum ráða Kacper Barwiak í jafningjastuðning a.m.k. í upphafi námskeiðsins. Þörf er á að lengja heldur í þjálfuninni, bæði námskeiðið í Reykjavík og starfsþjálfunina í Borgarfirði.

Áætlun okkar er að bjóða 12 einstaklingum þátttöku frá 5. september – 11. nóvember. Eftir það verði veittur einstaklingsbundinn stuðningur við atvinnuleit, að halda starfi og annað sem þátttakendur þurfa stuðning við.

Kynning á Tækifærinu hjá Vinnumálastofnunar vikuna 15. – 19. ágúst. Í apríl 2022 eru tæplega 700 ungir karlar af erlendum uppruna á skrá Vinnumálastofnunar svo af nógu er að taka.

Einstaklingsviðtöl við áhugasama fari fram hjá Námsflokkunum vikuna 22. – 26. ágúst.

Námskeið Tækifærisins í Reykjavík verði í 4 vikur. Hefjist mánudaginn 5. september og standi til föstudagsins 30. september. Tryggð hefur verið áframhaldandi aðstaða hjá Námsflokkum Reykjavíkur. Skv. matsrannsókn þarf að gera meira í því að hrista hópinn vel saman.

Starfsþjálfunin mun aftur fara fram í Borgarfirði, en nú í 6 vikur. Að öllum líkindum verður byrjað mánudaginn 3. október og unnið þar til föstudagsins 11. nóvember. Áfram verði samstarf við eigendur Hraunsnefs og Hreðavatnsskála svo og Háskólann á Bifröst um verkefni. Þá er gert ráð fyrir búsetu í stúdentaíbúðum háskólans eins og í vor. Reynslan sýnir að þörf er á ríkari eftirfylgd en fyrsta áætlun gerði ráð fyrir. Sú ráðgjöf og þjónusta verður í boði og reynt að halda utan um hópinn eftir að til Reykjavíkur er komið.

Starfsmenn munu vinna með Vinnumálastofnun og síðar félagsþjónstunni að áframhaldandi þróun Tækifærisins. Við höfum ótal hugmyndir á gulum miðum í handraðanum og miklu skiptir að hlusta á þátttakendur, bæði þá sem hafa útskrifast, þá sem hættu og eins að þróa starfsþjálfunina með hverjum hóp fyrir sig.

Mest um vert er að halda sambandi við þátttakendur – vinna þannig að Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna sem m.a. byggja á hugmyndafræðinni **Leave no one behind**. Því er gert ráð fyrir áframhaldandi stuðningi við þátttakendur eftir útskrift. Þessir strákar þurfa á því að halda og Tækifærið þarf á því að halda til að þróast áfram.

